

Vuoden 2019 talousarviolaadinnan kehys

VD/5027/02.01.00.03/2018

RV/MR/TO/HY-L

Yleinen taloudellinen tilanne

Talouden vahva kasvuvaihe jatkuu edelleen. Valtiovarainministeriön keväällä 2018 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen BKT kasvaa kuluvana vuonna 2,6 % ja talouskasvun odotetaan myös jatkuvan noin kahden prosentin tasolla vuosina 2019 ja 2020. Kasvun jatkumista ennakoivat mm. teollisuuden tilaustöiden ja elinkeinoelämän tuotanto-odotusten kasvu. Myös kasvukeskusten edelleen vilkas rakennustoiminta tukee kasvua. Viennin odotetaan kasvavan vuonna 2018 yli kuusi prosenttia, mutta viennin kasvun odotetaan kuitenkin tasoittuvan lähivuosina maailmankaupan kasvun mukaiseksi.

Työttömyysasteen odotetaan laskevan vuonna 2018 kahdeksan prosentin tuntumaan. Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelma, pula ammattitaitoisesta työvoimasta, todennäköisesti rajoittaa kasvua. Työllisyysasteen kohenemisen odotetaan jatkuvan ja työllisyysasteen odotetaan nousevan 72,5 prosenttiin vuonna 2020. Talouden kasvun ja työttömyyden alenemisen myötä julkisen talouden alijäämät pienyvät. Julkisen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee alle 60 prosentin tason vuonna 2019. Myös veroaste suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee. Talouskasvun hidastuessa väestön ikääntymisen luoma paine julkiseen talouteen kuitenkin säilyy 2030-luvulle saakka.

Yksityisen kulutuksen kasvu kiihtyy. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan se on 1,8 prosenttia vuonna 2018 ja kasvu jatkuu noin 1,5 prosentin tasolla vuosina 2019 ja 2020. Tämän kehityksen taustalla on sekä työllisyyden että ansiotason nousu. Kuluttajahintojen ennustetaan nousevan kuluvana vuonna 1,2 prosenttia ja vuonna 2019 1,4 prosenttia. Yleisen hintatason nousun taustalla on mm. raakaöljyn kohonnut hintataso. Välillisten verojen nousu nostaa myös inflaatiota, arviolta jopa 0,4 prosenttiyksikköä. Ansiotason ennustetaan nousevan 1,9 prosenttia vuonna 2018 ja 2,5 prosenttia vuonna 2019. Rahapolitiikan odotetaan edelleen pysyvän kasvua tukevana. Euroopan keskuspankki on ilmoittanut vuoden 2017 lopulla jatkavansa arvopaperiostoja ainakin syksyyn 2018 asti. Korkotason odotetaan säilyvän edelleen alhaisena.

Kuntatalouden tilanne on kohentunut muutaman viime vuoden aikana. Taustalla on yleisen talouskehityksen myönteisyyden lisäksi olleet kuntien omat sopeutustoimet. Kunnat ovat jatkaneet toimintojensa sopeuttamista edellisvuosien tapaan muun muassa vähentämällä henkilöstömenoja, tehostamalla ja uusimalla toimintatapoja sekä lisäämällä keskinäistä yhteistyötä. Kokonaisuutena kuntien toimintamenot ovat kehittyneet viime vuosina maltillisesti. Tämä on näkynyt myös maltillisina kunnallisveron korotuksina.

Kuntien toimintamenojen kasvu pysyy maltillisena myös kuluvana vuonna, mutta kasvu kiihtyy henkilöstömenojen kasvaessa vuonna 2019 palkankorotusten ja vuoden 2020 kilpailukykysovimuksen lomarahaleikkauksen päättymisen vuoksi. Myös investointimenot jatkavat lähivuosina kasvuaan, sillä korjausinvestoinnit sekä sairaalarakentaminen jatkuvat vilkkaana. Kuntatalouden lainakannan oletetaan kasvavan hieman vuoteen 2020 saakka sairaanhoitopiirien lisätessä velkaansa investointien vuoksi.

Verottajalta saadun ennakollisen tulokehitystilaston mukaan ennakonpidätyksen alaisia tuloja kertyi vuonna 2017 koko maassa verohallinnolle 1,8 prosenttia enemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Palkkatulojen osuus tuloista oli 69 prosenttia, eläketulojen, työttömyyskorvausten ja muiden

sosiaalityöjen osuus 31 prosenttia. Palkkatulot kasvoivat koko maassa 2,7 prosentin ja eläketulot 3,1 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Työttömyyskorvaukset vähenivät 10,2 prosenttia.

Henkilöiden ennakonpidätyksiä on kertynyt tammi-huhtikuussa 2018 koko maassa 1,1 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Yhteisöjen tuloveroa kertyi tammi-huhtikuussa 24,4 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Suurta kasvua selittää ennakontäydennysmaksujen aikaisempiin vuosiin nähden nopeutunut tilitysrytmi.

Kehys perustuu valtiovarainministeriön kevään 2018 taloudellisessa katsauksessa ja julkisen talouden suunnitelmassa esitettyihin kasvuarvioihin. Kaupunginjohtajan talousarvioesitykseen päivitetään syksyllä valtion budjettiesityksen tarkentuneet vaikutukset.

Vuoden 2019 talousarvion kehys

Taloussuunnitelman 2019–2022 keskeisenä lähtökohtana on 11.12.2017 kaupunginvaltuustossa hyväksytty Vantaan kaupungin valtuustokauden strategia 2018–2021. Strategian taloustavoitteet mittareineen sekä toimialojen taloustavoitteiden toteuttamisen tueksi valmistelemat kehittämiskärjet (strategian liitteenä) muodostavat valtuustokauden talousohjelman. Kehyksen lähtökohtana ovat siten valtuuston määrittelemät käyttötalouden ja investointien kasvun linjaukset. Niiden mukaan käyttötalousmenot voivat nousta vuosittain enintään 1,5 % toimintaympäristömuutokset kuten väestönkasvu huomioiden ja valtuustokauden investointien enimmäismäärä on 500 miljoonaa. Kehyksessä on otettu huomioon palkka- ja hintamuutoksista aiheutuneet, jo osin vuodelle 2018 sijoittuvat korotukset. Kehys turvaa kasvun edellytykset. Väestökasvun on arvioitu olevan 1,8 % vuonna 2019 ja kehyksessä varaudutaan myös työpaikkamäärien lisäykseen.

Sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa toteutuessaan huomattavasti Vantaan kaupungin organisaatioon, toimintaan ja talouteen. Vuoden 2019 kehysten antamisen ajankohtana ei uudistuksen edellyttämää lainsäädäntöä ole vielä hyväksytty eduskunnassa. Tilanteen uskotaan selkiytyvän kesän 2018 aikana sekä tulevan lainsäädännön että aikataulun suhteen. Mikäli alkuperäinen aikataulu uudistuksen käynnistymisestä vuoden 2020 alusta pitää, on sillä vaikutusta taloussuunnitelman vuosiin 2020–2022. Vantaan kaupungin taloussuunnitelmaa 2019–2022 valmistellaan kuitenkin ennen lainsäädännön vahvistamista vuonna 2018 voimassa olevan organisaation mukaisesti ilman sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksia. Taloussuunnitelmaa korjataan lainsäädännön mukaiseksi eduskuntakäsittelyjen jälkeen.

Vuoden 2019 käyttötalouskehyksessä on huomioitu toimintamenojen osalta palvelutarpeen kasvu lakisääteisissä palveluissa. Kehyksessä on myös huomioitu kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset vuodelle 2019. Lisäksi kehyksessä on huomioitu kilpailukykysovimuksen mukaiset vuodelle 2019 kohdistuvat henkilöstömenojen sivukulujen alennukset. Kehyksessä on huomioitu myös vuonna 2020 poistuvat julkisen sektorin lomarahaleikkaukset. Varhe-maksujen muutokset on huomioitu Kevan ilmoituksen mukaisesti. Sisäiset vuokrat on päivitetty vuoden 2019 tasolle ja ne on huomioitu toimialojen kehyksissä.

HUS-kuntayhtymän erikoissairaanhoidon tulot ja menot sekä HSL-kuntayhtymän infrakorvaukset sekä joukkoliikennemaksut on esitetty kehyksessä alustavina arvioina ja ne tarkennetaan kaupunginjohtajan esitykseen talousarviovaiheessa.

Vuoden 2019 käyttötalouden toimintakulujen kasvun vertailtavuus vuoden 2018 käyttösuunnitelmaan on tavallista haastavampaa. Vuoden 2018 käyttösuunnitelmassa ei ole huomioitu vuoden 2018 työ- ja

virkaehtosopimusten mukaisia palkankorotuksia. Myös vuonna 2018 toteutetun sisäisen vuokramallin muutoksen vaikutukset eivät ole olleet täysimittaisesti huomioituna vuoden 2018 käyttösuunnitelmassa. Kehyksessä vertailukelpoinen toimintakulujen kasvu vuodesta 2018 vuoteen 2019 on 2,4 prosenttia.

Myös toimialakohtaiset toimintakulujen kasvuluvut ovat vaikeasti vertailtavissa. Niissä tulee ottaa huomioon toimialojen väliset siirrot sekä vuoden 2018 käyttösuunnitelmasta puuttuvat palkankorotukset ja vuokrien nousut. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksen mukainen järjestelyvaraerä on kehyksessä vielä keskitetty kaupunginjohtajan toimialalle, mutta se tullaan jakamaan toimialoille kaupunginjohtajan talousarvioesityksessä. Vuonna 2019 toimintakulujen kasvua lisäävät palvelutarpeen kasvun, palkankorotusten ja yleisen hintatason nousun lisäksi mm. Apotin käyttöönotto sekä varhaiskasvatuksen subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoituksen poistaminen.

Kehyksen verotuloarviot perustuvat vuoden 2018 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentteihin, kuntatalousohjelmassa esitettyihin veroperustemuutoksiin sekä Kuntaliiton veroennusteeseen. Kunnallisveron kasvuksi 2019 oletetaan 5,3 prosenttia vuoden 2018 verotuloennusteeseen nähden. Kasvun taustalla on Vantaan palkkakehityksen myönteinen suuntaus, työttömyyden lasku sekä väestönkasvun tuoma lisäys verotuloihin. Valtionosuusarviossa on huomioitu kaupungin ikäryhmittäinen väestö 1.1.2018, kevään 2018 kuntatalousohjelmassa esitetyt valtionosuusmuutokset sekä aiemmin päätetyt valtionosuusleikkaukset. Valtionosuustuottojen arvioidaan laskevan noin 2,1 prosentilla lähinnä Kelan myöntämien toimeentulomenojen kasvun vuoksi. Verotulo- ja valtionosuusarviot päivitetään talousarviovaiheessa.

Kaupungin pitkäaikainen lainakanta vuoden 2017 tilinpäätöksen tilanteessa oli noin 959 milj. euroa. Viime vuosina korkotaso on ollut poikkeuksellisen matalalla tasolla, mikä on osaltaan tukenut kaupungin myönteistä talouskehitystä. Korkeaan lainakantaan liittyy kuitenkin merkittävä riski korkokulujen noususta yleisen korkotason noustessa. Kehyksessä vuoden 2019 korkokulut on ennakoitu tasolle 3,3 milj. euroa, jatkovuosille on ennakoitu maltillista korkotason nousua.

Kehäradan poistot ovat olleet vuodesta 2016 alkaen noin 22 milj. euroa vuodessa. Vuonna 2020 taso laskee, kun viiden vuoden poistoajalla olevat investoinnit tulevat loppuun poistetuksi (näiden vaikutus 11,8 milj. euroa /vuosi). Vuodesta 2021 alkaen kehäradan poistot ovat noin 10 milj. euroa/vuosi.

Kehyksessä kaupungin suunniteltu bruttoinvestointitaso vuodelle 2019 on 151,6 milj. euroa (investointiosa netto 148,1 milj. euroa) ja kokonaisinvestointitaso liikelaitokset ja rahastot mukaan lukien noin 159,4 milj. euroa (investointiosa netto 155,9 milj. euroa). Vuoden 2019 kaupungin investoinneista katetaan kehysvalmistelutilanteen arvion mukaan tulo- ja rahoituskeinoin noin 77 prosenttia ja kokonaisinvestoinneista 73 prosenttia. Investointien rahoittamiseksi kaupunki joutuisi kehyslaskelmien toteutuessa kasvattamaan pitkäaikaista lainakantaansa noin 28 milj. eurolla vuonna 2019. Taloussuunnitelmavuosien 2020–2022 toteutuessa kehyksen mukaisesti kaupungin talous tasapainottuisi vuosikatteen parantuessa niin, että lainamäärä palautuisi vuoden 2018 tasolle. Kehyksen ja taloussuunnitelmakauden lähtökohtana on vahva vuosikate ja kaupungin lainamäärän pitäminen valtuuston tavoitteeksi asettamassa alle yhden miljardin tasossa.

Kehys sisältää palkkatasa-arvo-ohjelman ja sen toteuttamiseen vuonna 2019 tarvittavat varat. Palkkojen kilpailukykyisyyttä pyritään parantamaan. Uusien virkojen perustamisessa pyritään kuitenkin harkittuihin ja maltillisiin lisäyksiin.

Tavoitteena on estää segregaatiosyveneminen Vantaalla ja siksi kaupunki laatii segregaatiosyvenemisen taataksaan jokaiselle samanarvoiset edellytykset. Kaupungin tulee olla sosiaalisesti kestävä. Kaupungin

elinvoimaa- ja vetovoimaa sekä pitovoimaa pyritään lisäämään laadittavalla uudella ohjelmalla. Näiden ohjelmien valmistelun edettyä arvioidaan niiden vaikutuksia ensi vuoden talousarvioon.

Esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi vuodelle 2019

Valtuustokauden strategiaa toteutetaan vuosittain valtuustotasoisten sitovien tavoitteiden sekä toimialojen tavoitteiden ja tulokorttien kautta. Sitovat tavoitteet ovat valtuustossa hyväksyttäviä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, jotka edistävät valtuustokauden strategisten päämäärien toteutumista.

Liiteaineistona ovat vuoden 2019 sitovien tavoitteiden luonnosten esitykset, jotka perustuvat valtuustokauden strategian painopistealueisiin ja päämääriin. Lopullisesti sitovat tavoitteet hyväksytään kaupunginvaltuustossa talousarviokäsittelyn yhteydessä marraskuussa 2018.

Kaupunginhallitus 4.6.2018 § 9

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä vuoden 2019 talousarvion käyttötalouden ja investointien laadintakehys liitteen mukaisesti,
- b) ohjeistaa toimialoja laatimaan investointisuunnitelmansa kaikkien talousarvion hankeryhmien osalta kymmenvuotiskaudelle 2019–2028,
- c) esittää vuoden 2019 talousarvion laadintakehys sekä esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Käsittely:

Merkittiin, että kaupunginjohtaja Ritva Viljanen selosti asiakohtaa kokouksen alussa.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 18.6.2018 § 7

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä tiedoksi vuoden 2019 talousarvion laadintakehys sekä esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Kehystaulukot 2019
- Esitykset sitovien tavoitteiden luonnoksiksi vuodelle 2019

Muutoksenhakuohje: 4.1. Valituskielto

Lisätiedot:

talousjohtaja vs. Matti Ruusula, puh. 043 824 9254, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

talousarviopäällikkö vs. Teija Oras, puh. 050 314 5084, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi